

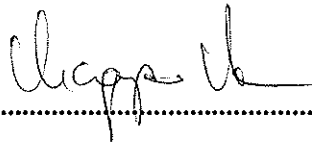
Javaslat

**Szent-Györgyi Albert életműve, tudományos munkássága és
szellemi öröksége**

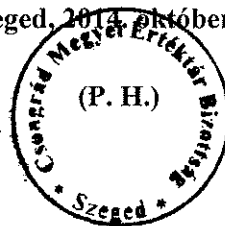
Magyar Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Magyar Anna
a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság elnöke

Szeged, 2014. október 16.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Csongrád Megyei Értéktár Bizottság

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Magyar Anna, a Csongrád Megyei Értéktár Bizottság elnöke

Levelezési cím: 6722 Szeged, Rákóczi tér

Telefonszám: 62/566-002

E-mail cím: elnok@csongrad-megye.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Szent-Györgyi Albert életműve, tudományos munkássága és szellemi öröksége

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☒ X egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése

Csongrád Megyei Értéktár [47/2014.(IX.25.)CsMÉB és 48/2014.(IX.25.)CsMÉB határozattal]

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Szent-Györgyi Albert Budapesten született 1893. szeptember 16-án. Tanulmányait a Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium diájaként végezte, majd a Budapesti Tudományegyetem Orvostudományi Karán folytatta, ahol 1917-ben orvosi oklevelet szerzett.

Az első világháborút követően Pozsonyban, Prágában, Berlinben, Leidenben, Groningenben folytatott tanulmányokat a biológia, az élettan, a gyógyszerstan, a bakteriológia, majd a fizikai kémia terén. Ezt követően a Cambridge-i Egyetem-en, F.G. Hopkins biokémiai tanszékén megszerezte második doktorátusát, ezúttal kémiából, majd E.C. Kendall támogatásával egy évig az Egyesült Államokban dolgozott. Klebelsberg kultuszminiszter hívására hazajött, és 1931-től 1945-ig a Szegedi Tudományegyetem orvosi vegyészeti intézetének professzora, 1945 és 1947 között a Budapesti Tudományegyetem Orvostudományi karának biokémia professzora volt. 1947 végén elhagyta az országot, és a Boston melletti Woods-Hole-ban telepedett le, ahol 1947 és 1962 között az Egyesült Államok Izomkutató Tudományos Intézete tengerbiológiai laboratóriumának igazgatója, 1962 és 1971 között az USA vezető főiskolája, a Dartmouth College professzora volt. Kapcsolatait Magyarországgal mindig fenntartotta, az 1960-as évektől rendszeresen hazalátogatott. 1986. október 22-én halt meg Woods Hole-ban.

Az 1920-as évek végén Szent-Györgyi ismeretlen anyagot talált a mellékvesében. Megállapította összetételét (C₆H₈O₆), és hexuronsavnak nevezte el (1928). Hazatérve, Szegeden olyan növényi forrást keresett, melyből nagyobb mennyiségben lehet kivonni hexuronsavat. Erre a célra a szegedi paradicsompaprika kiválóan megfelelt: 10 liter présnedvből 6,5 gramm hexuronsavat állítottak elő. 1932-ben Szent-Györgyi – és tőle függetlenül J. Tillmans – a hexuronsavat azonosította a C-vitaminnal.

Javaslatára a hexuronsavat a skorbut elleni hatásra utalva aszkorbinsavnak nevezték el. Szegeden a paprikából kiinduló C-vitamin-gyártás módszerét is kidolgozták. Az 1937-es élettani-orvosi Nobel-díjat Szent-Györgyi Albert nyerte el "a biológiai égfolyamatok, különösképpen a C-vitamin és a fumársavkatalízis szerepének terén tett felfedezéseiért".

A Magyar Tudományos Akadémia levelező (1935), rendes (1938), majd 1945. május 30-án tiszteleti tagjának választotta. 1987-ben a Szegedi Orvostudományi Egyetem felvette nevét (Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem).

5. Indoklás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett:

Szent-Györgyi Albert az egyik legnagyobb magyar tudós, aki csúcsteljesítményt hozott létre a tudományban, munkásságát és személyiségét kiemelt értéként tartják számon világszerte. Ő az egyetlen olyan magyar tudós a számos nemzetközi hírnevet szerzett kiválóság között, aki gyakorlatilag az itthon végzett munkájáért kapott Nobel-díjat, a tudományos közösség legmagasabb szakmai elismerését. Legfontosabb felfedezése is hungarikumhoz, a szegedi paprikához kötődik. Életművével, emberi és tudományos tevékenységével példaképpül szolgál a mai nemzedéknek, a magyarság egésze büszke rá.

Közéleti tevékenysége a társadalmi ismertségből következően megnőtt, szívesen vállalt ilyen feladatokat. 1939/40-ben a Szegedi Egyetem rektoraként forradalmi újításokat vezetett be az oktatás modernizálása, a magyar és egyetemesei kultúra ápolása területén. „Az egyetem tekintet nélkül nyelvi, etnikai vagy országhatárokra, minden tudományos együttműködésben részt vesz. „Az egyetemet az igazság szeretetének kell inspirálnia, ehhez pedig teljesen szabad légkört kell teremteni, mely nélkül minden kultúra elsorvad.” – vallotta.

Szent-Györgyi Albert 1936-37-ben volt a Szegedi Rotary Club elnöke. Az 1990-ben újra alapított klub tagjai 1994. május 13-án felvették Szent Györgyi Albert Kossuth- és Nobel díjas tudós nevét.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források

Ralph W. Moss: Szent-Györgyi Albert. ISBN 978 963 279 106 7. Typotex Kiadó. 3. kiadás. 2012.

Szent-Györgyi Albert: Az örült majom. Írta egy biológus. Magvető Kiadó. 1989.

http://hu.wikipedia.org/wiki/Szent-Gy%C3%B6rgyi_Albert

<http://www.feltalaloink.hu/tudosok/szent-gyorgyialbert/html/sztgyoralbindex.htm>

<http://chemonet.hu/hun/mvm/arc/szentgy.html>

<http://tortenelemportal.hu/2013/09/szent-gyorgyi-albert-120/>

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: –

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:

8 db fotó feltöltve:

<https://www.dropbox.com/sh/a06gtfixii8yqpt/AABpNktWqme345LBTDRMOG12a?dl=0>

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek (Prof. Dr. Szabó Gábor akadémikusnak, a Szegedi Tudományegyetem rektorának ajánlása)

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat (Dr. Lampert László, Dr. Fári Irén, Szűcs-Tettinger Kornéla)